

Vysvetlenie k zameraniu dopytových projektov digitalizácie textových materiálov

Slovenská národná knižnica poskytuje toto vysvetlenie v súlade s § 6 zákona 183/2000 Z.z. o knižniciach.

V rámci európskej del'by práce je každá krajina zodpovedná za digitalizáciu tzv. národnej produkcie, najmä ak sa digitalizácia má uskutočňovať z verejných zdrojov, ktorými sú aj štrukturálne zdroje z eurofondov.

To znamená, že Slovensko zodpovedá za *slovaciká*, Česko za *bohemiká*, Nemecko za *germaniká*, Poľsko za *poloniká* a pod.

Takto je organizovaná práca národných bibliografických agentúr na svete už mnoho desiatok rokov. Na Slovensku je národnou bibliografickou agentúrou Slovenská národná knižnica v Martine.

V *digitalizácii*, pokiaľ ide o obsah, platia v Európe tie isté pravidlá pre digitalizáciu, ako platia pre pre národné bibliografické agentúry, ktorú sú v národných knižniciach (okrem napr. Dánska..).

Na digitalizáciu *zahraničnej* literatúry by sa nemali používať zdroje z dopytových projektov. Odporúčame prísť k digitalizácii vtedy, ak je to skutočne potrebné pre nejaký účel, verejný záujem, záujem vedy, výskumu, vzdelávania, inovácie a pod.

V poslednom čase, sme občas svedkami toho, že ku digitalizácii sa pristupuje ako k *móde*, pričom ide o neobyčajne *nákladný* proces s veľkými nárokmi na udržateľnosť a dlhodobé archivovanie, administráciu i prezentáciu...

Pokiaľ ide o dokumenty *zahraničnej proveniencie*, ktoré inštitúcia *nevyhnutne* potrebuje v digitálnej forme, alebo považuje za potrebné ich "ukázať svetu", najmä ak sú to diela osirelé alebo voľné alebo s vyriešeným právom použiť ich na internete, je možné digitalizovať aj *zahraničné* diela pokiaľ ide o staré a vzácne tlače, teda dokumenty do roku 1850 (napr. staré katastrálne mapy, banské mapy, hudobniny, grafiku, inkunábuly, paleotypy, vzácne rukopisy kvôli ochrane a prezentácii, archívne pomôcky, veduty, atď.). Ostatné dokumenty, ak je to nevyhnutné, by sa mali digitalizovať z iných finančných zdrojov a nie zo štrukturálnych fondov.

Za všetky problémy súvisiace s autorskými právami a právami použitia diela v digitálnej forme zodpovedá inštitúcia, vlastník alebo správca, ktorý dokument vlastní vo svojich zbierkach. SNK odporúča, aby si každý vlastník alebo správca zbierky zabezpečil výhradné právo disponovať výsledkom digitalizácie a s digitálnym obsahom.

V rámci *dopytových* projektov sa SNK vyjadruje k tomu, či sú textové dokumenty, plánované na digitalizáciu v dopytových projektoch duplicitné s tým, čo digitalizuje SNK v národnom projekte. Pritom SNK digitalizuje všetky slovaciká, ktoré má vo svojich zbierkach na základe zákonov o povinnom výtlačku a pod. Slovom, za tlačené, viazané textové slovaciká - čiže, knihy, noviny, časopisy, hudobniny, kartografické rozmnoženiny, mapy, atlasy, turistické mapy, vedeckú a odbornú multiplikovanú literatúru (najmä ak je na dokumente štandardné číslo -ISBN, ISSN, ISMN atď..) zodpovedá SNK. Žiadateľov o dopytové projekty vyzývame, aby si vyhľadali a overili tituly, ktoré chcú digitalizovať v katalógu Slovenskej národnej knižnice na adrese: <https://www.kis3g.sk/cgi-bin/gw/chameleon?skin=snk>. Ak je titul v našej databáze nech ho nezaraďujú do dopytových digitalizačných plánov, pretože by išlo o duplicitnú digitalizáciu a duplicitné použitie verejných zdrojov, čím by vynikli v dopytovom projekte neoprávnené náklady, ktoré by musel uhradiť žiadateľ dopytového projektu.

SNK však nenamieta voči digitalizácii *špecifických* zbierok a jednotlivých dokumentov inštitúcií, ako sú napríklad archívne unikátne zbierky a dokumenty, rukopisné materiály, nepremietateľná grafika, textové hudobniny, kartografické unikátne nepublikované materiály, výskumné správy, šedá literatúra a pod.

V tomto zmysle sme sa už vyjadrili k viacerým návrhom na dopytové projekty.

Prof. PhDr. Dušan Katuščák, PhD., SNK